

Aleko

Ömer Seyfettin

Aleko — Ömer Seyfettin

Ömer Seyfettin 1920 yılında öldü. 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 27. maddesi uyarınca eserin özgün metni kamu malıdır.

Metin, Vikikaynak (tr.wikisource.org) aktarımından alınmıştır:
<https://tr.wikisource.org/w/index.php?title=Aleko&oldid=172034> (revizyon 172034). Bu aktarım Creative Commons Atıf-AynıLisanslaPaylaş 4.0 (CC BY-SA 4.0) lisansı ile paylaşılır; bu PDF de aynı lisansla serbestçe paylaşılabilir.
pdfkitaphane.com

Küçük Ali, yorgun uykusundan uyanınca kalktı. Gece yattığı tozlu fundalıklardan çıktı. Ilık, parlak bir güneş her tarafı ısıtıyordu. Bulutsuz hava bembeyazdı. Çalıların üstünde kuşlar cıvıdayarak uçuşuyordu. Kalktı. Bir av arıyormuş gibi tereddütlü adımlarla bodur böğürtlen dallarını hışırdatarak şoseye indi. Bir ileri, bir geri baktı. Her taraf تنها idi. Uzun, kıvrıkcık kirpikli iri siyah gözlerini yırtık çarıklarına dikti. Düşündü. Sırtındaki tozlu deri torbada yarım ekmekle bir soğandan başka bir şeyi yoktu. Altı aydır Gelibolu'da, bir Rum fırıncının yanında çalışıyordu. Birkaç gün evvel hükümet, "muharebe olacak" diye ustasını diğer Hristiyanlarla Anadolu'ya geçirmişti. Gelibolu'da akrabası filan yoktu. Barınacak bir yer bulamadı. Köyüne dönmüştü, ama köyünde de kimseyi bulamamıştı. Evler kapanmış, ahırlar boşalmış, küçük cami meydanı at, araba, asker, çadır dolmuştu. "Buralarda muharebe olacak, devlet ahaliyi geri çekti." diyorlardı. Küçük Ali, işte köyünün geri çekilen ahalisini, anasını, ihtiyar babasını bulmak için iki gündür yürüyordu. Gece açıkta yatmak, gündüz güneşin altında yürümek onu zayıflatmıştı. Zaten esmer olan yüzü şimdi daha siyahtı. Karnı öyle açtı ki! "Ne olur, ne olmaz" diye dün gece yemeyip sakladığı ekmek parçasını torbadan çıkardı. Şosenin kenarına çöktü. Kocaman bir altın parçasına bakıyormuş gibi bu kaba mısır ekmeğini evirdi, çevirdi, ucundan ısırıldı. Ağzında lokmayı birdenbire yutmaya kıyamıyor, dilinin üstünde eziyordu. Anası, babası Malkara'ya gitmiş olacaktı. Orada bir akrabaları olduğunu hatırlıyordu. Acaba daha bu تنها şoseyi kaç gün yürüyecekti? Akşama ne yiyecekti? Bütün bütün aç kalmak korkusu ile uyurken rüyada kendini keçilerle beraber çalıları otlarken görmüştü. Tekrar köye dönmeyi, askerlerin arasına katılmayı düşündü. Halbuki köye kimseyi bırakmıyorlar, "Yasak! Dön, dön!" diye bağıryorlardı. Su

nereden içecekti? Mutlaka şosenin üstünde han, yahut karakol vardı. Oturduğu tümsekten kalktı, yola atladı. Yürümeye başlamadan döndü. Geldiği tarafa baktı. Dalgalı tepelerden geçen yol, parça parça gibi bazen görünüyor, bazen yeşillikler arasında kayboluyordu. Uzakta bir kalabalık gördü. Yoksa asker miydi? Dikkat etti. Bu kalabalık gayet yavaş yürüyordu. "Bekleyeyim de şunlardan su isteyeyim" dedi. Tekrar kalktı. Tmseğe oturdu. Dirseklerini dizlerine dayadı. Çenesini ellerinin arasına aldı. Gözlerini, vakit vakit kaybolup, yine şosenin görünen parçasında meydana çıkanlardan ayırmıyordu. Bunlar asker değildi. Çünkü karmakarışık geliyorlardı. Niçin olduğunu bilmediği bir ümitle sevindi. İki gündür kırlarda yapılmış kalmış, sanki insanları göreceği gelmişti. Ayağa kalktı. Elini gözlerine siper yaptı. Siyah kuşağı, mavi aba saltası, günden torbasıyla tıpkı koyunlarını arayan mini mini bir çobana benziyordu. Başında keçe filan yoktu. Sert kumral saçları güneşin aydınlığı ile yaldızlanıyor, parlıyordu.

— Rumlar, be!..

diye haykırdı. En önde semerli bir beygirin üstünde beyaz sakallı, siyah kavuklu, siyah esvaplı papazı farketti. Kırmızı önlüklü, siyah başlıklı kadınlar, siyah aba esvaplı erkekler, çocuklar, eşya dolu arabaların yanında; ineklerle, koyunlarla, keçilerle karmakarışık yürüyorlardı.

Küçük Ali, hiç kımıldamadan onların yaklaşmalarına baktı. Bunlar şüphesiz geriye gönderilen bir köy halkı idi. Kendi köyünde komşu Rumlar'ın arasında büyüdüğü için çok iyi Rumca bilirdi. "Bunların arasına katılıp Malkara'ya kadar gidemez miyim?" diye düşündü. Fakat onlar, yanlarında Türk istemezler, Türk'e ekmek değil, bir damla su bile vermezlerdi.

Kafile yaklaşıyor, küçük Ali parlak gözleriyle dimdik bakıyordu. Hiç kıınıldımadı. Papaz, onu daha uzaktan gördü. Tam hizasına gelince küçük Ali yine şoseye atladı. Papaza yaklaştı. Rumca:

— Rica ederim, bana bir parça su verin.

Dedi. Papaz beygirinin yularını çekti. O durunca, kafile de etrafa yavaş yavaş birikerek durdu. Çorap ören kadınlar tığlarını bıraktılar. Çocuklar babalarının bacakları arasından papazın konuştuğu çocuğu görmeye çalışıyorlardı.

— Sen çoban mısın?

— Hayır.

— Burada ne arıyorsun?

— Gelibolu'da çalışıyorum. Ustamı sürdüler, köye döndüm. Köyümü de sürmüşler, onları aramaya gidiyorum.

Papaz parlak mavi gözleriyle Ali'yi baştan aşağı süzdü:

— Adın ne?

Diye sordu.

Bu mânâlı bakışı sanki "Türk müsün? Rum musun?" diyordu. Yarımadanın birçok köylerinde Türklerle Rumlar kıyafetlerinden ayırt edilemezdi. Lisanları, dinleri, âdetleri birleştiremeyen asırlar Boğazın bu tarafında esvapları birleştirmişti.

Rum çocuklarının Türk çocuklarından farkı yalnız başı kabak gezmeleri idi. Ali, Gelibolu'da ustasının fırınında fesini kaybetmiş, köyüne dönerken başına bir şey alamamıştı. Kekeledi:

— Aleko.

Dedi.

— Anan baban var mı?

— Hayır, ben öksüzüm, kimsem yok.

Papaz etrafındakilere döndü.

— Su verin şu çocuğa!

— Teşekkür ederim.

Hemen eline bir testi uzanmıştı. Kana kana içti. Papaz beygirin üstünde doğruluyor, arkaya bakıyordu.

— Jandarmalar çok geride.... dedi. Seni görmediler. Bize karış. Haydi yürüyelim.

—

Kalın çizmeli ayağıyla atının karnına vurdu. Ali, atın uzun kuyruklu, al sağrısı yanında yürümeye başladı. Semerin arkasındaki iki dolu heybenin üstünde örtülmüş kırmızı bir battaniyenin uçları sallanıyordu. Kadınlar sessiz sedasız çoraplarını örerek, erkeklerin arabaları, yük hayvanları etrafında daima dikkatli, konuşmadan yürüyorlardı. Ali, küçük bir planla aklıktan kurtulduğuna seviniyor, içinden: "Kandırdım şunları! Ne vakit olsa, köyün nereye göçtüğünü haber alınca, yanlarından kaçarım" diyordu. Atın al sağrısından kalkan gözleri papazın kanburca solmuş siyah cübbeye, hayvanın adımlarına göre bir öne bir arkaya sallanan kadın saçlı başına, siyah yüksek külahına bakıyordu. Yarım saatten ziyade gittiler. Uzaklarda koyun sürüleri duruyordu. Ali, papazın başını arkaya çevirdiğini gördü. Mavi gözleriyle sanki gözlerinin içine saplandı. Titredi.

— Aleko.

— Oriste...

— Yanıma gel bakayım.

Birkaç hızlı adım attı. Papazın dizi hizasına geldi. Gözlerini yerden kaldırmıyordu.

— Sen benim atımla odama bakarsın.

— Bakarım.

— Seni kiliseye hizmetçi yaparım.

— Teşekkür ederim.

Öğle üstü bir hanın bahçesinde, asırlık çınar ağaçlarının altında mola verilirken, papaz, jandarmalara verdiği buğday ekmeğinden, haşlama etlerinden Ali'ye de verdi. Bardağının dibinde bıraktığı şarabı da ona içirmek istedi.

— Teşekkür ederim papaz efendi, içmem.

— Niçin?

Cevap bulamıyordu.

—

— Haydi iç.

— Alışmamışım.

— Artık alışsın. Kilisede şarapsız yemek yenmez.

—

Ali durakladı. Eline aldığı bardağın içindeki siyah suya baktı. Köydeki hocanın Ramazan vaazlarında: "Bir damlası haramdır. İçen îmansız gider." dediğini hatırladı. Ama... Hayır, o keyif için, günah için mi içecekti! Zorla... İçmese bunların arasında barınabilir miydi? Bardağı ağzına götürdü. Zehir gibi bir şey ağzını, boğazını yaktı. Sıcak sıcak karnına indi. Buruşan yüzü ile papaza gülmeye çalıştı.

— Teşekkür ederim!

* * *

Kafile üç gün yürüdü. Geceleri, Ali, papazın verdiği bir çula bürünerek yatıyordu. Dördüncü gün, akşama doğru içerlerde bir Rum köyüne gelindi. Jandarmalar her eve bir aile dağıttı. Papaz kiliseye inmişti. Burası karanlık, gamlı, kapalı bir bina idi. Bahçenin kalın, yüksek duvarları koyu maviye boyanmıştı. Papazın odası kaygan taşı döşeli küçük avlunun tâ nihayetinde idi. Ali, kilise hizmetçisinin yanında yatıyor, sabahları erkenden kalkıyor, kiliseyi süpürüyor, sabah ibadetlerinde hazır bulunuyordu. Bir ay geçmeden her şeyi öğrendi. Papaz, jandarma kumandanına hep onu

gönderiyordu. Gayet iyi Türkçe bildiğini görmüştü. "Gelibolu'daki ustam Türktü" diyordu. Her sabah kilisede Türkler'in perişan olması için duâ edilirdi. Bütün iki köy halkının ihtiyar, genç, her sabah bu duâları candan, gönülden tekrarlayışları, sanki Ali'yi derin bir uykudan uynadırıyordu. Köydeki hocanın "Hristiyanlar da Allah'ın kuludur, onlara fenalık etmek, Müslümanlar'a fenalık etmekten daha günahtır." diye vaaz ettiğini hatırlıyor, "Acaba yanlış mı aklımda kaldı?" şüphesine düşüyordu. Pazar günleri kilisenin avlusu ağzına kadar dolardı. Efendisiyle, eski papaz muharebeye dair köylüye havadisler verirler, Türkler'in kış geçmeden bozulacağını, bu sefer İstanbul'un mutlaka alınacağını, ne kadar Türk varsa bir tane kalmamak üzere kesileceğini yana yakıla söylerlerdi. Halbuki köyün altındaki şosedan Çanakkale'ye doğru hiç durmadan asker, araba, erzak, cephâne geçiriliyordu. Ali dinlerine girer gibi yaptığı Rumlar'ın bu garazlarından heyecana geliyor, kiliseden kaçarak köyün aşağısından geçen ırmağın başına gidiyor, söğütlerin altına oturarak saatlerce düşünüyordu. Demek kıştan sonra dünyada bir Türk bırakmayacaklar, hepsini keseceklerdi. Türkler'in bundan haberleri yoktu. Hatta geçen askerlerin zâbitleri yolda papaza rastgelirlerse muhabbetle selam veriyorlar: "nasılsın papaz efendi" diye hatırını soruyorlardı. Kilisede edilen duâları bilseler...

"Ben jandarma kumandanına gider; Türk olduğumu söylerim. Bunların konuştuklarını anlatırım!" niyetiyle kalkardı. Daha kendi köyünün ne tarafa gittiğini öğrenememişti. Köyde yabancı görünce evvela bunu sorardı. Bir gün yine kiliseden çıkarken ihtiyar papaza rastladı:

- Nereye gidiyorsun Aleko?
- Hiç, buradayım, dedi.
- Öyleyse gel, seninle konuşalım.

—

Papazın arkasından yürüdü. Külâhının altındaki örgülü beyaz saçlarını tutup koparmak, kafasına, suratına kamçı gibi indirmek ihtiyacını duydu. Dişlerini sıktı. Başını salladı. Papaz odasına yürüdü. Kapıyı itti:

— Gir...

Dedi. Bahçeye bakan bir pencere vardı. Kahverengi kalın bezden perdesi yarım açıktı. Papaz minderin üstüne, Meryem Ana kandili yanan köşeye oturdu. Ali kapının yanında ayakta duruyordu.

— Otur bakalım, dedi. Kapıyı it.

Ali minderin ucuna ilişti. Papazın gözünün içine bakıyordu. Sordu:

— Senin anan, baban yok, değil mi?

— Yok

— Hayır... Senin anan, baban var, kimsesiz değilsin.

Ali'nin yüreği oynadı. "Acaba Türk olduğum duyuldu mu?" şüphesiyle titredi. Bozuntu vermemeye çalıştı.

— Hayır, papaz efendi, benim sizden başka kimsem yok!..

— Var.

—

— Var ama, sen bilmiyorsun. Senin anan, baban milletindir.

Ali içinden "oh!" dedi. Papazın uzun bir nutkunu cevap vermeden dinledi. Diyordu ki:

— "Adam anası, babası için her türlü fedakarlığı etmeli. Hatta canını bile vermeli. Öksüzlerin anası, babası milletleridir. Her öksüz, milleti için en büyük hizmetlere hazır olmalı. Öksüze bakan, büyüten millettir. Millet, evladından yardım ister." Bugünden sonra ihtiyar papaz her vakit Ali'yi odasına alıyor, ona bazı yerlerini anlamadığı bir lisanla eski Rumlar'ın dünyada neler yaptığını, bir

Rum kızının yüzerek gidip düşman gemilerini deldiğini, bir Rum kahramanının üçyüz kişi ile bir milyonluk orduları bozduğunu hikaye ediyordu.

Ali, elifbeden başka bir şey okumamıştı. Ama bu korkak Rumlar bu kadar yaparsa, Türkler'in evvel zamanda İstanbul'u, Çanakkale'yi almak için neler yapmış olacaklarını düşünebiliyordu.

Kış geldi, geçti. Yine bir sabah, Ali, kiliseyi süpürmüş, elinde süpürge, yattığı odaya dönüyordu. Papazın, açık penceresinden eliyle kendini çağırdığını gördü. Koştı. Süpürgeyi kapıda bıraktı. Kapıdan girdi. Papaz saçlarını tarıyordu. Arkasında siyah bir gömlek vardı. Tarağı yatağın yanındaki masaya bıraktı. Eliyle saçlarını arkaya itti. Mindere ilişti. Kırpmadan bakan mavi derin gözlerini Ali'ye dikti:

— Sana bir şey söyleyeceğim, dedi. Otur karşıma.

— Buyurun.

— Sen çok güzel Türkçe biliyorsun.

— Biliyorum.

— Ben Türküm, desen askerler şüphelenmezler, inanırlar.

— Evet.

— Sana bir mektup vereceğim. Bunu poturunun içine dikeceksin. Çanakkale'ye gideceksin. Askerlerin arasından bir yol bulacaksın. İngiliz kumandanına bu mektubu götüreceksin.

— Peki.

Papazın yüzü güldü. Mavi, derin gözleri parladı. Hala Çanakkale Türkler'den alınamadığı için bütün köy halkıyla beraber matemdeydi. Her gün sinirli sinirli düşünüyor, şoseden gelen geçen askerlerin yüzlerinden mânâlar çıkarmaya çalışıyordu. Ali, sokakta, evlerde, kilisede ibadetlerde bu umûmî yeisi görüyor, için için seviniyordu. Papaz gülümseyince o da gülümsedi. Yine uzun bir

nutuk dinledi. Zayıf, uzun parmaklı, uzun tırnaklı sarı elleriyle beyaz sakalını okşayarak coşan bu ihtiyar, onda sarsıcı bir heyecan uyandırıyor. Sekiz aydır kilisenin alacakaranlığı içinde acı gözyaşları gibi parlayan kandillerin titrediği gölgeler arasında insana canlı gibi bakan resimlerin karşısında ruhu da değişmişti. "Büyük Yunan, büyük Rumluk" emelini dinledikçe kalbi şişiyor, acı bir azap boğazına tıkanıyordu. İşittiği, duyduğu, anladığı her şey onda aksi bir tesir bırakıyordu. Ondört yaşındaki cahil bir çocuk hayaliyle gözünün önüne köyünün camiini getiriyor, daima ahiretten, Sırat köprüsünden, cennetten, cehennemden bahseden ihtiyar imamı mihrabın yanındaki yeşil boyalı kürsüye çıkartıyordu. "Büyük Türklük" için, Türk düşmanlarının perişan edilmesi için, tıpkı ihtiyar papaz gibi söyletiyor, ihtiyar papazın sözlerini Türkçe ona tekrarlatıyordu. Ertesi gün poturunun ağına mektubu diktiler. Türk sanılsın diye başına bir fes aldılar. Torbası dört günlük ekmekle, peynirle, haşlanmış yumurta ile dolduruldu. Veda ederken papaz alnından öptü. Eline bir kağıt uzattı:

— Bu Atina İngiliz sefirinden evvelce alınmış bir itimatnâmedir, dedi. Bunu İngilizler'e gösterdin mi, bizim tarafımızdan geldiğini hemen anlarlar. Şayet üzerinde yakalanırsa "yerde buldum" dersin. Bizden aldığını inkar edersin.

— Peki...

— Karşına İngiliz askerleri çıkınca "Kıbrıs" diye bağırsın. Bu sene parola budur. Unutma ha: "Kıbrıs."

— Peki.

— Hiç korkma. Vatan, evladının hizmetini bekliyor. Milletin kalbi seninle beraber, İngiliz kumandanından bize haber getireceksin. Ne vakit bizi kurtaracaklarını öğreneceksin. Bize müjdeleyeceksin!

— Peki.

Papaz, Ali'nin tekrar alnından öptü. Yolda yemeği bitirse almak için beş tane de meci diye verdi. Kiliseden çıkınca Ali jandarma karakoluna gidip, İngiliz kumandanına verilecek bu kağıdı vermeyi düşündü. Ama vazgeçti. Her şey jandarmaların gözü önünde olurken onlar aldırıyor, başlarını sallıyorlardı. "Ben bunu Çanakkale'ye paşaya götürürüm" dedi.

Şosede hızlı yürümeye başladı. Hava açıldı. Tekerlek izleri, hayvan izleriyle örtülü yol yine تنها idi. Bir gün gitti. İki gün gitti. Üç gün gitti. Geceleri yine fundalıklarda yatıyor, ama eskisi gibi korkmuyordu. Şimdi ruhu çok kuvvetliydi. Ne aç, ne açık kalacağını hiç düşünmüyor, millete yapacağı hizmeti aklına getiriyordu. Yollarda rasgeldiği askerlerle tatlı tatlı konuşuyor, Rumlar arasında duyduğu havadislerin hep aksini işitiyordu. İngilizler'in bir adım ileri atmak ihtimalleri yoktu. Süngüden hepsinin ödleri kopuyordu. "Daha bir ay tutunamazlar, boyunlarını kırarlar" deniliyordu. Arıburnu, Cehennemdere hücumlarını, batan gemileri, tahtelbahirleri, tayyareleri, bombaları, havadan yağan çivi yağmurlarını dinledi. Dinledikçe damarlarındaki kanı kaynıyor, bir an evvel paşanın oturduğu yere erişmek hırsıyla adeta koşuyordu. Dördüncü gün top sesleri daha yakından işitiliyordu. Yolda daha kalabalık askerler rastladı. Karşıda siyah çalılıkların arasında birçok beyaz çadırlar görünüyordu. Yürüdü, yürüdü. Tepenin dibine geldi. Orada bir taşın üzerinde siyah bıyıklı, soluk kabalıklı, iri bir asker oturuyordu. Silahı yoktu. Ona:

— Paşa burada mı oturur?

Diye sordu.

— Hayır.

— Bu çadırlarda kimler var?

— Yaralılar, burası hastane.

— Paşa nerede oturur?

— Ne yapacaksın?

Ali ona geriden bir mektup getirdiğini, bu mektubun muharebeye dair olduğunu anlattı. Nefer "Hangi paşayı istiyorsun? Ben yaralıydım, iyi oldum. Alayıma gidiyorum. Bizim fırka siperlerdedir. İstersen seni bizim paşaya götürüyüm." dedi. Ali buna razı oldu. Artık şose bitmişti. Yeni yollardan, topçu izlerinden yürüdüler. Mekkarî hayvanlarına, küçük cephane arabalarına, hasta sedyelerine tesadüf ediyorlardı. Top sesleri duyulmasa muharebe oluyor sanılmayacaktı. Denizin üstü süt gibiydi. Akşama doğru bir çam ormanının içine girdiler. Dik bir dereye indiler. Yükseklerden bir çağlayanın şırıltısı duyuluyordu. Derenin sağ tarafındaki sırtta onbeş yirmi kadar çadır vardı. Burası uzaktan beyaz çatılı, تنها bir köye benziyordu. İnce ahşap bir köprüyü geçtiler. Nefer, küçük Ali'ye:

— Sen burada beni bekle.

Dedi. Gitti. İlerledi. Nöbetçilerle konuştu. Çadırın birine yürüdü. Oradan çıkanlara bir şeyler söyledi. Sonra konuştuklarıyla beraber küçük Ali'ye döndü. Elini salladı.

— Gel!

Diye haykırdı. Ali, koşa koşa onların yanına gitti. Sırmalı iri bir adam onu baştan aşağı süzdü. Gülümseyerek sordu:

— Hani mektup?

— Poturumda dikili.

— Ya! Kimden getirdin?

— Papazdan!

— Bizim paşaya mı?

— Hayır, İngiliz paşasına.

— İngiliz paşasına mı?

Bu adam işi iyice anladıktan sonra "Gel, bunları yavere söyle" diye onu arkasına taktı. Tek, büyük bir çadırın yanındaki gölgeğin altında yatar gibi uzanarak bir kitap okuyan genç bir zâbitin önüne götürdü. Ali, nasıl köyünü bulamadığını, nasıl Rumlar'a karıştığını, nasıl kendini Rum gösterdiğinden başladı. Kilisede olup bitenleri, papazın söylediklerini nihayetine kadar anlattı. Zâbit doğrulmuş, okumaktan yorulan gözleri birdenbire parlamıştı...

Kendi eliyle Ali'nin poturunu söktü. Mektubu çıkardı. Rumca tercümanı çağırttı. Ali ile onu arkasına takarak paşanın çadırına götürdü. Paşa, tıknaz, sakallı bir adamdı. Küçük bir masanın önünde zayıf bir zâbitle oturmuş, cigara içiyordu. Yaver selamladı. Ali'nin söylediklerini kısaca anlattı:

— Mektup da bu...

Dedi. Paşa ehemmiyetle tercümana:

— Oku bakalım, ne?

Diye uzattı.

Tercüman, tıpkı Girit muhacirleri gibi söylüyordu. Küçük Ali de çadırdakilerle beraber mektubun ne yazdığını işitti. Papaz, sekiz aydır köyün önünden geçen taburların, topların adedini söylüyor, "Daha bizi kurtarmaya gelmeyecek misiniz? Dört gözle sizi bekliyoruz. Her sabah sizin için duâ ediyoruz" diyordu. Ali okunan iftiraları duydukça "Yalan, yalan!" diye haykıracağı geliyordu. Jandarmaların, geçen askerlerin, zâbitlerin Rumlar'a ne kadar muhabbet gösterdiklerini hatırladı. Papaz mektubun nihayetinde kendini İngiliz Generaline takdim ediyor: "Bu öksüz Rum çocuğu bizim tarafımızdan yetiştirilmiştir. Her türlü fedakarlığı, hizmeti yapmak için hazırdır. Kendisine emniyet ediniz. Türkçe'yi de gayet iyi bilir. Her ne isterseniz yapar. Size Rum kahramanlığının nasıl nihayetsiz bir hamiyet olduğunu gösterir." tavsiyesinde

bulunuyordu. Mektup bitince paşa, Ali'ye, köye, papaza dair birçok şeyler sordu. Sonra karşısında hiç ses çıkarmadan duran zâbite bakarak yavere emir verdi:

— Hemen telgrafla bu casusun tutulmasını yazınız. Vakit geçmesin!

— Başüstüne.

Yaver çıkarken ilave etti:

— Bu çocuğa da beş lira mükafat ver.

Fakat Ali zeki bir çocuk serbestliği ile:

— Ben para istemem.

Dedi. Paşa ayağa kalktı. Tâ gözlerinin içine bakarak:

— Ya ne istersin?..

— Hizmet etmek isterim.

— Nasıl hizmet?

—

— Küçüksün, muharebe edemezsin. Okuyup yazman var mı?

— Azıcık okurum.

— Seni telefoncuların yanına vereyim. Telefoncu ol.

—

Ali yutkundu. O, büyük bir iş yapmak, bir fedakarlık yapmak, başkalarının yapamayacağı bir şey yapmak istiyordu. Papazın ruhunda kopardığı fırtınaların gürültüleri hâlâ dinmemişti. Küçük bir Rum kızının yüzerek düşman gemilerinin altını deldiğini, bir genç Rum'un üçyüz kişiyle yüzbinlerce düşmanı bozup vatani kurtardığını unutamıyordu. Bir Türk çocuğu da böyle bir şey yapamaz mıydı? Rumlar'la İngilizler'in parolasını bildiğini, kolaylıkla düşman tarafına gidip onlara da kendini Rum gösterebileceğini söyledi.

— Belki bizim taraf için faydalı bir şey görürüm, anlarım. Size haber getiririm.

Dedi. Paşa bu fikri çok muvafık buldu. "Bak, bunu düşünemedik." diye hâlâ hiç sesini çıkarmadan oturan zayıf zâbite döndü. Gülerek Ali'yi okşadı:

— Aferin sana..

—

Yaver, Ali'yi çadırına götürdü. Çikolatalar, şekerler verdi. Hava kararıyor, yavaş yavaş her tarafı gölgeler kaplıyordu.

* * *

Sabahleyin erkenden yaverle beraber karargahtan çıktılar. O da al ata binmişti. Yaverinki beyazdı. Birkaç tepe aşılar. Tarlaların üzerinde insan büyüklüğünde gölgeler yatıyordu. Duvarları yıkılmış, çatıları yanmış, harap bir köyün hizasına gelince yaver atından atladı.

— Artık yayan gideceğiz.

Dedi. Belli ki buralarda muharebe olmuştu. Ali onun arkasına takıldı. Neferler atların yanında kalmıştı. Yaver önde, o arkada yarım saat kadar yürüdüler. Birtakım askerlere rasgeldiler. Hepsi selam veriyorlardı. Sonra kazılmış yola girdiler. Etraf görünmüyordu. Yürüdüler, yürüdüler. Bir tepenin arkasına çıktılar. Burada in gibi yerler vardı. Yaver bu inlerden birine onu soktu. İçeride üç dört zâbit oturuyordu. Ali'yi onlara gösterdi. Paşa'nın arzusunu anlattı. Kumandan Bey dediği uzun boylu, esmer adam:

— Pekala, dedi. Ama gündüz gidemez. Vurulur. Onu ben şimdi ileri hatta gönderirim. Son dirseğin nihayetinde bir nöbetçi siperi vardır. Oradan fundalık yarı görsün. Gece yardan aşağı iner, İngiliz mevkiine doğru çıkar. Sabahleyin beyaz mendil gösterir. Belki vurmaz alırlar...

.....

Telefonu eline aldı. Söylediklerini tekrarladı. Sonra yanına bir emir neferi kattı.

— Haydi çocuğum, korkma...

— Korkmam.

Küçük Ali gülüyor, seviniyordu. Siperlerin içinden yürüdükçe kalbinin sevinçle çarptığını, tatlı bir hararetin yüzünden göğsüne indiğini duyar gibi oluyordu.

Bugün muharebe olmuyordu. Geri hatları geçti. En ileri hatta erişti. Siperin içinde birkaç nefer ayakta ileriye bakıyor, öbürleri aşağı oturmuş konuşuyorlar, gülüşüyorlar, türkü söylüyorlar, kabak çalıyorlardı. Sanki buraları bir düğün yeri idi... Her hatta birtakım genç zâbitlere rasgeliyorlardı. Zâbitler çok meraklıydı. Emir neferinden her şeyi anlıyorlar, Ali'ye de birçok şey soruyorlardı. Kumandan Bey'in "dirsek" dediği sipere gelince emir neferi onu kısa boylu, gözlüklü bir zâbite teslim etti. Döndü. Ali siperde yalnız kalınca bu zâbitin yanına oturdu. Neferin kısaca söylediklerini daha uzun anlattı. Zâbit:

— Peki çocuğum, bize misafir olursun, gece salveririm, dedi.

Sonra onu kum dolu torbaların arasındaki küçük bir deliğe yaklaştırdı. Funda ormanını, derinyarı gösterdi. Eline bir dürbün verdi. İngiliz siperlerini buldurdu. Bu yarın etrafı boştu. İlerlemek mümkün olmadığı için iki tarafın da askerleri yoktu. Gece oluncaya kadar zâbitin yanında kaldı. Zâbitle beraber yemek yedi. Siyah bulutlar arasında yıldızlar parlamaya başlamıştı. Zâbit, kendi eliyle onu siperin üstüne çıkardı. Hava o kadar karanlıktı ki... Siperlerde sanki hiç insan yoktu. Yalnız mânâsı anlaşılmaz, uzak sesler duyuluyor, fakat hiçbir aydınlık görünmüyordu. Küçük Ali, gündüzden gördüğü yarın dibine doğru inmeye başladı. Düşmemek

için çalılara tutunuyor, esvapları, yüzü, gözü çiziliyordu. Belki iki saat uğraştı. Ayağının altında toprak, taş parçaları kayıyor, tutunduğu dallar kopuyordu. Gözü karanlığa alıştı. Bulutlar geçtikçe yıldızlar çoğalıyor, etraf biraz görünüyordu. Yarın İngiliz tarafına tırmanacak bir yer buldu. Belki dört saatte burasını çıkmaya çalıştı. Biraz dinleniyor, bir parça ekmek yiyor, tekrar fundalara sarılıyordu. Bazen karşısına geçilmez bir kaya çıkıyor, tekrar inerek başka bir taraftan tırmanıyordu. Türk siperlerinin üstü morlaşırken, Ali, İngiliz siperlerine iyice yaklaştığını gördü. Sindi. Biraz durdu. Cebinden, karargahtan verdikleri beyaz bezi çıkardı. Kopardığı bir değneğe taktı. Yukarı kaldırdı. Ufkun üstündeki morluk pembeleşiyor, yıldızlar kayboluyordu. Yüz adım kadar yaklaştığı tepesindeki siperden birtakım sesler duydu.

— Kıbrıs, Kıbrıs!

Diye bağırdı.

Papazın parolası hemen anlaşılmıştı.

Görünmeyen insanlar cevap verdiler:

— Ela, ela...

Küçük Ali, sesin çıktığı tarafa doğru yürüdü. Daha güneş doğmamıştı. Beyaz torbaların arasında tüfek uçları görünüyordu. Torbaların üstüne çıktı. Bayırı atlayamadı. Çünkü pek derindi. Kocaman kırmızı yüzlü, kırmızı saçlı bir askerin açılmış kucağına düştü. Etrafına toplanan İngilizler anlamadığı bir lisanla ona sualler soruyordu. Ali, derin bir haç çıkarıp: "Ben Rumum!" dedi. Getirdiği mektubu gösterdi:

— Puyne jeneral?

— Allright.

— Allright...

Siperin içinde koşuşuyorlar, sanki birini arıyorlardı. Onu bir yeraltı yolunda geri götürdüler. Buraları tıpkı bizim tarafa benziyordu. Yalnız insanları ayırdı. Hepsi sarı, uzun boylu, zayıftı. Hiçbirisi gülmüyor, herkes surat asmış, bir şeye dargın gibi duruyordu. Yeraltı yolunun nihayetindeki inde uzun bir sandalyeye yaslanmış İngiliz zâbite de, Ali, Rumca meramını anlatmaya çalıştı. O vakit biraz durdular. Karşısına orta yaşlı bir Rum getirdiler. Bu tercümandı.

Ali, papazın söylediklerini tekrarladı. Mektup koynunda idi. Çıkardı. Zâbite uzattı. Zâbit tercümanı dinledikten sonra sevinerek kalktı. Ali'nin elini sıktı. Yanındaki küçük masanın üstünde çabucak raporunu yazdı. İki askerle beraber Ali'yi kumandanın karargahına gönderdi.

Bu karargah gayet kalabalıktı. Tayyarelerin görmemesi için küçük sık bir koruluğun içine, yerin altına yapılmıştı. Hiç çadır yoktu. Ali, küçük pencereci birçok odaların tâ ortasındaki kapıdan girdi. İçerisi şehir evleri gibi muntazam boyalıydı. Odada oturan yavere neferler raporu verdiler. Ali'yi gösterdiler. Yaver, yanda bir odaya girdi. Yarım saat kadar bekledi. Sonra kapıdan gözüktü. Ali'yi çağırdı. Ali içeriye girince büyük bir masada koltuğa yaslanmış, beyaz kesik bıyıklı, kırmızı yüzlü, ihtiyar bir adam gördü. Bu İngiliz paşası olacaktı. Yanında asker esvaplı bir adam duruyordu. Kendine Rumca hitap eden bu askerin bir tercüman olduğu anlaşıldı. Papazın söylediklerini, Rumlar'ın nasıl dört gözle İngiliz ordusunu beklediklerini ballandıra ballandıra anlattı. İhtiyar İngiliz gülümsüyordu. Sözlerini tercümana naklettikçe, kumandan İngilizce bir şeyler söylüyordu. Ali'nin sözü bitince, İngiliz askeri kıyafetindeki Rum sordu:

— Papazınız mektubunda sizin her türlü fedakarlığa hazır olduğunuzu yazmış, hazır mısınız?

— Hazırım.

— Buraya geldiğiniz gibi gidebilir misiniz?

— Giderim. Beni Türkler de Türk sanıyorlar. Çok güzel Türkçe bilirim.

— Türkler'in karargahlarına da, siperlerine de girebiliyor musun?

— Giriyorum. Onlara satmak için tütün, balık falan götürüyorum.

— Pekala, jekala...

İngiliz kumandanı tercümana uzun uzadıya bir şeyler söyledi. Ali, onun yorgun yorgun oynayan dudaklarına bakıyor, anlamadığı kelimelerden bir mânâ çıkarmaya çalışıyordu. Nihayet bu merak çok sürmedi. Tercüman lafa başladı:

— Kumandan papazınıza selam ediyor. Biraz geç de olsa mutlaka gelip sizi kurtaracağız. Mutlaka İstanbul'u alacağız. Bundan şüphemiz olmasın. Sana küçük bir saatli bomba vereceğiz. Bunu kurup gizlice Türk paşasının çadırı yanına bırakacaksın. Kurulduktan yarım saat sonra patlar. Halbuki sen yarım saat içinde uzağa kaçıp kurtulursun.

— Kurtulurum.

Kumandanın yüzü güldü. Hemen zile bastı. İçeri gelen askere emirlerini verdi. Tercüman, Ali'ye, papazın mektubundaki şeyleri soruyor, Türkler'in korkup korkmadıklarını anlamak istiyordu. İki zâbit bir tahta kutu ile içeri girdiler. Kutudan bir şey çıkardılar. Masanın üzerine bıraktılar. Bu, bombaydı. Üç dört kerpiç büyüklüğündeydi. Üstünde dereceli bir şey vardı. Tercümana gösterdiler. Tercüman kendisine onların sözlerini tekrarladı:

— İşte bu düğmeyi bu tarafa çevireceksin. Çevirdin mi yarım saat içerisinde işlemeye başlar . Sen hemen kaç. Yarım saat sonra ne

karargah kalır, ne paşa... Hepsi uçar.

Ali, masanın üstündeki siyah şeye daha dikkatli baktı. Düğme beyaz bir madendi. Zâbit İngilizce daha ziyade tafsilat veriyor, düğmeyi parmağıyla iter gibi yapıyordu. İngiliz kumandanı, hatta çadırın yirmi otuz adım uzağına bile konsa yine tesirinin müthiş olacağını tercümana söyledi. Küçük Ali, saatli bombayı tercümandan isteyerek torbasına soktu. Ağırdı. Belki beş okkadan ziyade idi. Tercüman, kumandanın iltifatlarını tekrar tekrar söylüyordu. Hemen bu gece geldiği yerden gitmesine karar verildi. Kumandan elli İngiliz lirası ihsan etti. Ali kabul etmek istemedi. "Kabul etmezsen, köydeki fakirlere ver." diyorlardı. Onu yandaki odaya geçirdiler. Bir masanın başına oturtular. Önüne et, ekmek, tatlılar, tanımadığı bir içki koydular. Uzun boylu yaver ayakta hizmet eden neferlere bakıyor, tercümanla konuşuyordu. Ali'nin torbası yanındaki sandalyede idi.

Ali yemekleri yerken bu adamların alçakça niyetlerini düşünmeye başladı. Halbuki Türk paşası böyle namertçe bir oyun düşünmemiş, teklif etmemişti. İçinden "Gece Türkler'in tarafına gidiyorum, diye atlarım. Bombayı kurar, siperin dibine bırakırım. Kendim kaçarım" dedi. Fakat böyle yaparsa, siper uçacak, içindeki askerler ölecek, bu hainliği düşünen İngiliz kumandanına bir şey olmayacaktı. Gece siperden dönüp buraya gelmenin ihtimali yoktu. Siper başları, büyük karargahın etrafı hep nöbetçi dolu idi. İngiliz yaverle tercüman konuşa konuşa açık kapının yanına gitmişlerdi. Ona dikkat etmiyorlardı. Ali bütün karargahı yerle bir edecek bu korkunç alete bakmak istedi. Yavaşça yanındaki torbayı kucağına çekti. Ağzını açtı. Dört köşe bomba kocaman kurşun bir tuğla gibiydi. Saatin düğmesi beyazdı. Gümüş gibi parlıyordu. Parmağını dokundurdu. Azıcık itti... Bir parmak kadar... Tekrar geri çekmek

istedi... Hayır... Düğme geriye gelmiyordu. Düğmeyi nihayete kadar itip bombayı burada bırakmak aklına geldi. Ama nereye kaçacaktı? Hemen onu tutarlar, öldürürlerdi. Bombayı bizim paşaya götürüp teslim etse, ne fayda hâsıl olacaktı? Hiç... Yine İngiliz kumandanının kasti cezasız kalacaktı. Zihninden şimşek gibi bir fikir geçti. Dudaklarını ısırırdı. İştahı kesildi. Kapiya baktı. Tercümanla yaver dalmışlar, ellerindeki bir haritaya bakarak konuşuyorlardı. Ne olabilirlerdi? Kendi Kendi de beraber... Papaz "Milleti için ölenler daima yaşarlar" demiyor muydu? Bu sözü yine hayaline getirdiği köyün imamına söyletiyor, içinden: "Bir insan ne kadar yaşasa yine ölecek değil mi?" diyordu. Büyük babasını, büyük anasını, dayılarını, amcalarını, halalarını düşündü. Hepsi ölmüşlerdi. Köyünün mezarları evlerinden çoktu! Nefret ettiği hain düşmanlara güzel bir darbe indirerek, kendi de beraber yüzlercesini öldürerek ölmek... Gülümsedi. Bu büyük fırsat her vakit ele geçer miydi? Parmağı ile düğmeyi yavaş yavaş tâ nihayete kadar itti. Şimdi bomba, tıpkı küçük bir saat gibi işliyordu. Kulağına yaklaştırdı. Tık... Tık... Tık... Hemen torbasının ağzını kapadı. Sirtına astı. Yemek yiyor gibi yaptı. Yarım saat! Fırında çalışırken evlerden gelen tepsiler fırında yarım saat dururdu. Bir tepsi müddeti! Yani... Artık yemiyor, düşünüyor, vakti hesabediyordu. Gözleri kumandanın kapısındaydı. Tam son dakikalara doğru oraya giriverecekti. Sirtında bombanın işlediğini duyuyordu.

.....

Bir tepsi kızaracak vakit geçmişti. Masadan doğruldu. Ayağa kalkınca yaver döndü. Tercüman:

— Karnın doydu mu oğlum?

Diye sordu.

— Teşekkür ederim. Kumandana bir şey daha söyleyeceğim. Demin unutmuştum.

— Bana söyle yavrum, yavere söyleyeyim, o haber versin.

— Hayır, çok mühim bir şey, ben kendim söylemeliyim...

Tercüman, Ali'nin ısrarını yavere söyledi. Haritayı katlayan yaver gülerek Ali'ye baktı. "Allright" diye başını salladı. Bombayı götüreceği için onu çok takdir ediyordu. Yaklaştı. Omuzunu okşadı, Ali, bombanın işlediğini duyacak diye korktu.

— Haydi gel...

—

Tercümanla beraber yandaki kapıdan girdiler. Başıkabak kumandan masanın üstündeki gazeteleri karıştırıyordu. Niçin geldiklerini sordu. Tercüman cevap verdi. Sonra Ali'ye döndü:

— Ne söyleyeceksin?

Dedi.

— Türkler tarafına gitmezden evvel bombanın patlayınca ne yapacağını soracağım. Ben kaçıp köye gidince papazımıza anlatayım.

Tercüman kumandana soruyor, onun söylediğini Rumca tekrar ediyordu:

— Bu en dehşetli cehennem makinasıdır. İki yüz metrelik yerde ne varsa hepsini havaya uçurur.

— Demek karargahta ne kadar adam varsa hepsi ölecek?

— Hepsi... Belki yangın da çıkacak. Cephaneleri bizimki gibi karargahlarına yakınsa, onlar da ateş alacaktır.

— Ya bomba ateş almazsa?

— Mutlaka alır. Emniyet düğmesini ittikten sonra yarım saat geçer geçmez hemen patlar.

— Bunda hiç şüphe yoktur ya...

— Asla...

Ali durdu. Sirtında bombanın tiktaklarını daha hızlanmış gibi işitti.

— Öyle ise kumandana söyle. Ben Rum değilim.

Tercüman afalladı. Gözleri derinleşti:

— Ya nesin?

— Türküm!

— Türk mü?

— Evet Türk...

Gülüyordu. Göğsü kabarıyordu. "Türk" lafını işiten kumandan ayağa kalkmıştı. Tercümandan Ali'nin ne söylediğini anlayınca yüzü kıpkırmızı oldu. Hiddetle bağırdı. Yaver, elindeki haritayı buruşturuyordu. Tercüman da sararmıştı:

— Ne cesaretle buraya geldin? Şimdi kurşuna dizileceksin.

— Beni kurşuna dizemeyeceksiniz.

Ali'nin gözleri büyüdü. Bir adım daha ileri yürüdü. Kumandan hemen cebinden bir rovelver çıkardı. Bir kasitten korkuyordu. Ali daha ziyade gülüyordu. Tercümana:

— Vakit dar, çabuk söyle. O beni öldüremeyecek, ben onu öldüreceğim, dedi.

Tercümanın çeneleri kilitlendi. Şaşkınlığından bu cümleyi İngilizce tekrarlamaya vakit kalmadı.

* * *

Türk tarassut mahallerinden, düşman siperlerinin gerisinde her tarafı sarsan büyük bir infilak gürültüsüyle beraber bir dumanın havaya yükseldiği görüldü. Dumanların arkasından kalkan siyah alevler akşama kadar sönmedi. Tarassut zâbitleri telefonla kumandanlarına: "İngilizler'in karargahları tahmin olunan yerde emsalsiz bir infilak oldu. Fakat bizim mermilerimizin,

tayyarelerimizin eseri değil bir kaza neticesi olması ihtimali vardır." diyorlardı.

Bu yangının asıl sebebi bir türlü anlaşılamadı. Yalnız paşa, çadırında her sabah garip bir elemle küçük Ali'yi hatırlıyor, erkan-ı harbine: "O gönderdiğimiz çocuktan hâlâ haber çıkmadı. Acaba büyük infilakta, yangında bir şey mi oldu?" diyordu.